

VZTAH VÝVOJOVÉ DYSFÁZIE A OPOŽDĚNÉHO VÝVOJE ŘEČI V KONTEXTU DIAGNOSTICKÝCH MARKERŮ VÝVOJOVÉ DYSFÁZIE

Jaroslava Mrkvičková & Alžběta Zemánková

VZTAH MEZI OPOŽDĚNÝM VÝVOJEM ŘEČI A VÝVOJOVOU DYSFÁZIÍ

- Longitudinální studie Bishop et al. (2012)
 - Skupina OVŘ x skupina bez OVŘ (*late talkers*)
 - T1 v 1,5 letech
 - T2 ve 4 letech
 - ⇒ 29% dětí ze skupiny OVŘ splňovala kritéria pro VD
 - ⇒ 14% dětí ze skupiny bez OVŘ splňovala kritéria pro VD
 - ❖ *Některé děti s VD vykazují v časném věku OVŘ a některé nikoli => OVŘ není jednoznačný prediktor VD*
 - ❖ **Co je prediktor VD?**
 - **Deficity v krátkodobé fonologické paměti** v časném věku => nejspolehlivější prediktor při T1 (1,5 let věku)
 - **Výskyt jazykových obtíží v RA?** => i v rámci této studie zachyceny děti bez OVŘ a bez pozitivní RA s pozdější VD (T2)
- Pozn.v obou výzkumných skupinách zachyceno při T2 (4 roky) stejné procento dětí s nízkou úrovní neverbální inteligence (1 SD pod průměrem)

DIAGNOSTICKÉ MARKERY

- identifikační znaky určité poruchy
- aspekty typické pro osoby s danou diagnózou a zároveň netypické pro osoby bez této diagnózy

(Rice, 1997)

x SYMPTOMY

- různé projevy, které lze najít v klinickém obraze konkrétního případu

DIAGNOSTICKÉ MARKERY VÝVOJOVÉ DYSFÁZIE

○ Anglosaské jazykové prostředí

⇒ KRÁTKODOBÁ FONOLOGICKÁ PAMĚŤ

- snížená kapacita (opakování)

⇒ GRAMATIKA

- Slovesná morfologie (3.osoba, minulý čas)
- Pomocná a modální slovesa (vynechávání, chybné užití)
- Posuzování gramatické správnosti (porozumění)

(Conti-Ramsden, Botting & Faragher, 2001; Rice & Wexler, 2001; Leonard, 2017)

○ České jazykové prostředí

- Existují předběžné studie (*Smolík & Vávrů, 2014*)
- Dg markery VD nejsou dostatečně výzkumně ověřeny a systematicky popsány

ROLE DIAGNOSTICKÝCH MARKERŮ PŘI ROZLIŠOVÁNÍ OVŘ A VD

- **VD signifikantně horší výkony v oblasti krátkodobé fonologické paměti**

- děti s OVŘ
 - Úroveň KFP jako běžně se vyvíjející děti
 - Úroveň slovní zásoby opožděna jako u dětí s VD

(Petruccelli et al., 2012)

- **VD selektivní deficit v oblasti morfologie vzhledem k MLU**
(=mean length of utterance)

- děti s OVŘ i VD mají sníženou MLU
- děti s VD mají navíc deficit ve slovesné morfolonii

(Rescorla & Roberts, 2002)

- **Dlouhodobá perspektiva – reakce na intervenci**

VÝZKUM DIAGNOSTICKÝCH MARKERŮ VD PRO ČESKÉ JAZYKOVÉ PROSTŘEDÍ?

- Nelze přenést anglosaské dg markery
 - Lze předpokládat stejné oblasti jazykově-kognitivních předpokladů (silný genetický základ VD)
 - Lze se inspirovat metodologií výzkumu
- **Význam:**
 - Diferenciální diagnostika
 - Včasného zachycení poruchy
 - Zachycení méně nápadných případů
 - => role artikulačních obtíží a komorbidit (viz např. *Bishop & Hayiou-Thomas, 2008*)
 - Sjednocený pohled na podstatu VD!
 - Efektivní terapie

DIAGNOSTICKÉ MARKERY VÝVOJOVÉ DYSFÁZIE V ČESKÉM JAZYKOVÉM PROSTŘEDÍ (GAUK Č.251209)

○ Foniatrická klinika 1.LF a VFN v Praze

=> sběr dat u klinické skupiny

❖ Výzkumné skupiny (n=150)

⇒ Děti s VD ve věku 5-6 let

⇒ Běžně vyvíjející se populace téhož věku

⇒ Běžně se vyvíjející populace mladších dětí (nižší úroveň jazykového vývoje) => opoždění x narušení

❖ Metody sběru dat

❖ Testy jazykových a kognitivních schopností

❖ Testy verbální a neverbální inteligence

❖ Vyhodnocení

❖ Deskriptivní statistika (jazykově-kognitivní profily)

❖ Staticky významné rozdíly mezi výzkumnými skupinami

❖ Korelace mezi zkoumanými oblastmi (výkony v jednotlivých testech)

DIAGNOSTICKÉ TESTY UŽITÉ VE VÝZKUMU

- *BATERIE DIAGNOSTICKÝCH TESTŮ JAZYKA PRO PŘEDŠKOLNÍ A RANĚ ŠKOLNÍ DĚTI (SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, SMOLÍK IN PREP.)*

- *WECHSLEROVY INTELIGENČNÍ ŠKÁLY PRO DĚTI (WISC III)*

FONOLOGICKÁ OBLAST	LEXIKÁLNÍ OBLAST, VERBÁLNÍ IQ	GRAMATICKÁ OBLAST	JAZYKOVĚ-KOGNITIVNÍ OBLAST	NEVERBÁLNÍ INTELIGENCE
rozpoznávání 1.hlásky	Aktivní slovní zásoba (WISC III)	Morfologie - skloňování, časování, přivl.adjektiva, tvorba množného čísla...	Opakování pseudoslov	Skládání kostek (WISC III)
izolace 1.hlásky	Pasivní slovní zásoba	Porozumění gramatické	Opakování vět	
syntéza hlásek			Rychlé automatické jmenování	

DĚKUJEME ZA POZORNOST!

ALZBETA.VETROVSKA@VFN.CZ

ODBORNÉ ZDROJE:

- Bishop, D. V., & Hayiou-Thomas, M. E. (2008). Heritability of specific language impairment depends on diagnostic criteria. *Genes, Brain and Behavior*, 7(3), 365–372. <https://doi.org/10.1111/j.1601-183x.2007.00360.x>
- Bishop, D. V., Holt, G., Line, E., McDonald, D., McDonald, S., & Watt, H. (2012). Parental phonological memory contributes to prediction of outcome of late talkers from 20 months to 4 years: a longitudinal study of precursors of specific language impairment. *Journal of Neurodevelopmental Disorders*, 4(1), 1-12.
- Conti-Ramsden, G., Botting, N., & Faragher, B. (2001). Psycholinguistic markers for specific language impairment (SLI). *Journal of child psychology and psychiatry*, 42(6), 741-748.
- Leonard, L. B. (2017). Specific language impairment. *Oxford Research Encyclopedia of Psychology*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190236557.013.64>
- Petruccelli, N., Bavin, E. L., & Bretherton, L. (2012). Children with specific language impairment and resolved late talkers: Working Memory Profiles at 5 Years. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 55(6), 1690–1703. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2012/11-0288\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2012/11-0288))
- Rice, M. L. (1997). Specific language impairments: In search of diagnostic markers and genetic contributions. *Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews*, 3(4), 350–357. [https://doi.org/10.1002/\(sici\)1098-2779](https://doi.org/10.1002/(sici)1098-2779)
- Rice, M. L., & Wexler, K. (2001). *Test of Early Grammatical Impairment (TEGI)*. Pearson Publishing.
- Rescorla, L., & Roberts, J. (2002). Nominal versus verbal morpheme use in late talkers at ages 3 and 4. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 45(6), 1219–1231. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2002/098\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2002/098))
- Smolík, F., & Vávru, P. (2014). Sentence imitation as a marker of SLI in Czech: Disproportionate impairment of verbs and clitics. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 57(3), 837–849. https://doi.org/10.1044/2014_jslhr-l-12-0384

